

Svendborg Museum

Årsberetning 2023

Forsidefoto:

Den 9. november 2023 blev fusionsaftalen mellem Svendborg Museum og Ærø Museum underskrevet, og derved er Museum Sydfoyn en realitet fra 1. januar 2024. Fra venstre ses Claus Grube og Jørgen Otto Jørgensen, formand for og bestyrelsesmedlem i Ærø Museums bestyrelse; Jesper Hansen, direktør på Svendborg Museum; Peter Bjerregaard Andersen, formand for Svendborg Museums bestyrelse; Sille Radoor Larsen, leder af Ærø Museum og Flemming Damgaard Larsen, bestyrelsesmedlem i Ærø Museums bestyrelse.

Indholdsfortegnelse

Status over 2023	4
Besøgstal	8
Svendborg Museum	9
FORSKNING.....	12
FORMIDLING.....	14
ARKÆOLOGI	17
Danmarks Forsorgsmuseum	21
RETEN TIL EGEN HISTORIE	24
UNDSKYLDNING, FILM OG MINDESTEN	26
FORANDRINGSSKABENDE FORMIDLING	28
NETVÆRK OG VIDENSDELING	32
Museets personale	34
Bestyrelsesarbejdet 2023	36

Status over 2023

2023 blev et vildt år på Svendborg Museum, og set med historikerens briller, så blev 2023 et år, der markerer sig markant i museets 115-årige historie (etableret 1908). For mig som nytiltrådt direktør blev 2023 samtidig et år med mange nye indtryk, relationer, indsigter, opgaver og visioner. At mit første år som direktør også skulle blive Svendborg Museums sidste som selvstændigt museum, det var der ingen, der endnu kunne forestille sig, da 2022 blev til 2023.

Med sammenfaldende ønsker og visioner for fremtiden har Svendborg Museum og Ærø Museum arbejdet hårdt igennem hele 2023 på at etablere en ny stærk spiller i det statsanerkendte danske museumslandskab. Pr. 1. januar 2024 forløstes arbejdet med realiseringen af Museum Sydlyn. At det er lykkedes, skyldes en enorm indsats fra såvel museernes medarbejdere, bestyrelser, museumsforeninger og kommunale baglande. Før jeg ser videre ind i året 2023, så skal der lyde en stor tak til alle for, på

Et glad trekløver bestående af museets direktør Jesper Hansen, sekretær Britt Toxværd-Larsen og forvalter Bjarne Aaby med certifikatet fra Green Attraction. Foto: Michele Rylander Christensen.

forbilledlig kort tid, at sikre realiseringen af denne helt afgørende udvikling af museet.

Museum Sydfyn er udviklet som et paraplymuseum, inden for hvilket de eksisterende afdelinger fastholder identitet, navn og fokus. Vi vil således stadig kunne besøge Ærø Museum og Danmarks Forsorgsmuseum i 2024. Det tredje ben i Museum Sydfyn er Svendborg Museum. Årsberetningen følger den kommende organisatoriske opdeling med et afsnit for Svendborg Museum og et afsnit for Danmarks Forsorgsmuseum.

I den nye struktur skal Svendborg Museum videreudvikles med henblik på at fortælle Svendborgs og Sydfyns helt særlige og righoldige kulturhistorie; fra forhistorien og de arkæologiske fund til moderne tid og historiske kilder. Vi kalder historien "Fra kongerne i Gudme til A.P. Møller".

Ambitionen om at formidle den fantastiske historie om Svendborg og Sydfyn, som ikke har haft nogen adresse igennem de seneste to årtier, har taget markant fart i 2023. Dette er bl.a. sket i et afsøgende samarbejde med Danmarks Museum for Lystsejls, der - grundet nye planer for deres hidtidige udstillingsbygninger på Frederiksholmen - også søger en ramme til formidling af den maritimt forankrede historie. I det kommunale budgetforlig for 2024 besluttede Svendborg Kommune at afsætte midler til en afsøgning af mulighederne herfor, og det indledende dialogarbejde har fyldt meget i den senere del af 2023.

Det organisatoriske udviklingsarbejde er sket sideløbende med en omfattende opgave med at skabe en gennemsigtig og bæredygtig økonomi for museet, der i 2022 præsterede et markant underskud på 1,1 mio. kr. og som samtidig havde udsigt til et betydeligt underskud i 2023 og voksende fra 2024, hvis der ikke blev fundet økonomiske løsninger.

2023 har dog ikke på alle områder stået i skyggen af det økonomisk svære 2022. 2023 blev således et flot år på besøgs siden med 53.265 brugere, og på Danmarks Forsorgsmuseum satte vi besøgsrekord med over 26.000 gæster. På Danmarks Forsorgsmuseum åbnede vi samtidig en ny del af den permanente udstilling ("ANBRAGT" den 24. juni), der sammen med regeringens officielle undskyldning til anbragte i sær- og åndssvageforsorgen 1933-1980 skabte travlhed og medieinteresse for museet, der ved afdelingsleder Sarah Smed havde været en af hovedkræfterne bag det udredningsarbejde, der lå bag undskyldningen.

Den høje kvalitet af museets arbejde ses - foruden af de mange besøgende, samarbejder og netværksforbindelser - også udtrykt i museets fondsarbejde. I 2023 er vi lykkedes med at få fonds- og puljetilsagn for mere end 11 mio. kr. Det er en imponerende indsats og et fantastisk resultat for et museum med et offentligt tilskud på under 4,5 mio. kr.

Mens meget har fyldt på de interne linjer med bl.a. fusion, forskning, formidling, netværk, udviklingsplaner og fondsarbejde, så har det af regeringen igangsatte reformarbejde af museumsloven - herunder tilskudsmodellerne for statsanerkendte museer - også krævet stor opmærksomhed. Særlig væsentligt er det for vores museum at sikre, at museer også fremadrettet kan udvikle sig i større organisationer, hvor den statslige støttestruktur fortsætter med at understøtte en sådan udvikling, modsat tilfældet i de modelforslag, der blev præsenteret for museumssektoren sidst i 2023. Arbejdet med at præge processen og reformarbejdet fortsætter i 2024.

Museets arbejde med den grønne omstilling såvel som bæredygtighed mere generelt har også været et markant indsatsfelt i 2023. Vi var derfor også stolte, da vi i april kunne melde ud, at vi som den første attraktion på Fyn blev certificeret som Green Attraction. Den bæredygtige indsats vil også fremadrettet være et fokuspunkt i vores arbejde - både socialt og i forhold til den grønne omstilling.

Foruden alt det nævnte har museet i 2023 modtaget priser for såvel den faglige produktion som sociale fællesskaber, udgivet flere anmelderroste bøger og fagartikler. Vi har haft foretræde for Folketingets Kulturudvalg og arbejdet for en styrkelse af Danmarks Forsorgsmuseums nationale rolle.

Som leder af Svendborg Museum i 2023 så vil jeg gerne udtrykke tak til den samlede bestyrelse, der med stort mod og blik for museets fremtidige udviklingspotentiale, besluttede at skabe en ny fusionsorganisation og med den en helt ny bestyrelse. Mange tak til:

Peter Bjerregaard Andersen, formand (foreningsvalgt); Julie Lindegaard, næstformand (foreningsvalgt); Michael Mortensen (foreningsvalgt); Jesper Thomassen (foreningsvalgt); Klaus Petersen (udpeget); Jan Askholm (udpeget); Helle Caspersen (udpeget); Britt Toxværd-Larsen (valgt af medarbejderne). Suppleanter: Ida Elisabeth Langkilde Lauridsen (foreningsvalgt); Steen Tinning (foreningsvalgt).

Svendborg Museums bestyrelse 2023. Fra venstre: Museets direktør Jesper Hansen, Britt Taxværd-Larsen, Helle Caspersen, Klaus Petersen, Julie Lindegaard, Jan Askholm, Jesper Thomassen, Peter Bjerregaard Andersen og Steen Tinning. Foto: Michele Rylander Christensen.

Sluttelig et stort og taknemmeligt tak til museets brugere, medarbejdere, frivillige, støtteforeningen, samarbejds- og netværkspartnere, offentlige bidragsydere, ambassadører og de mange fonde og puljer, der har støttet os med nye eller fortløbende tilsagn i 2023: *Aage og Johanne Louis-Hansens Fond, Augustinus Fonden, Nordea Fonden, Knud Højgaards Fond, Tryg Fonden, Orients Fond, Halbergs Familiefond, Ole Kirk's Fond, N. M. Knudsens Fond, Den Faberske Fond, Entreprenør Marius Pedersens Fond, Bygningsfonden af 1975, Energi Fyns Almene Fond, Albani Fonden, Tellefsen Nielsen og Thomsen Christensens Fri-bolig, Elly og Aage W Jensens Fond og Kulturministeriets Forskningsfond. Hertil en stor tak til Svendborg Kommune, Faaborg-Midtfyn Kommune og Slots- og Kulturstyrelsen.*

Uden den store indsats og velvilje vi vedvarende møder gennem samarbejde med alle jer, ville vi ikke kunne drive og udvikle museet til det, det er i dag, og slet ikke til det, vi har ambition om, at det skal blive i fremtiden.

Tak til alle for et fantastisk spændende, travlt og berigende år. Tak for at tage pænt imod mig, jeg er sikker på, at 2024 bliver mindst lige så spændende og berigende som 2023. Vi håber på god vind og stort sammenhold, så Museum Sydflens skibe i søen kommer godt på vej, og med tiden sikkert i havn.

*Jesper Hansen
Direktør, ph.d.*

I sensommeren 2023 gik årets medarbejderdag til Valdemars Slot med museets flåde. Her er VIKING, KAJA, PINGVINGEN og HJORTØ fanget af en drone ved Valdemars Slot. Foto: DroneFilmFyn.

Besøgstal

År	2020	2021	2022	2023
Svendborg Museum i alt	35.931	49.267	56.710	53.265
Danmarks Forsorgsmuseum til og med 17.12	15.288	18.786	22.995	26.255
Oldsagssamlingen på Broholm	800	5.402	5.038	4.503
Den Sorte Boks*	15.453	17.087	6.504	4.526
Egeskov Mølle	614	869	1.015	997
Andre udstillinger ("På rette vej" på Frederiksbø)	47	5.276	13.867	12.527
Gæster til foredrag, guidede ture, sejladser**	1.982	1.847	7.291	4.457

* I 2023 var der fire udstillinger i Den Sorte Boks. Tallet er baseret på elektronisk tælling minus 10%.

** Guidede ture mv. regnes ikke i det officielle besøgstal for museer. I tallet indgår foredrag mv. arrangeret af museet og hvor andre er arrangør plus bookede byvandring og sejlture med M/S Helge.

I 2023 har vi samlet set haft et flot besøgstal med 53.265 brugere. Der er mindre udsving ift. 2022 på de enkelte områder, men det opvejes af den flotte sæson på Danmarks Forsorgsmuseum. Faktisk er det rekordår for museet med 14% flere gæster end i 2022, som også var et velbesøgt år. Den 24. juni åbnede museets nye, store udstilling ANBRAGT. Udstillingen fik flot medieomtale, både lokalt og nationalt, og udstillingen har været velbesøgt, både i sommerferien og i efteråret af uddannelsesinstitutioner, grupper og private besøgende. Der er fortsat mange busrejser, foreninger og skoler, som besøger Danmarks Forsorgsmuseum. Museet fastholder derfor den høje andel af bookede rundvisninger fra 2022.

Oldsagssamlingen er åben for de gæster, som spiser eller overnatter på Broholm. Besøgstallet er baseret på en elektronisk tæller. Der trækkes altid 10% fra det samlede tal for bl.a. at tage højde for folk, der ved samme besøg går ud og ind flere gange.

Placeringen af Den Sorte Boks har stor betydning for antallet af besøgende til boksens udstillinger. Omvendt er det også vigtigt, at vi kommer rundt i hele Svendborg Kommune og vælger steder, der har relation til udstillings-temaet. Årets første udstilling blev til i et samarbejde med

FLUK, som har til huse ved Svendborg Bycenter, hvorfor Boksen blev placeret på centrets p-plads. Der er – ikke overraskende – færre mennesker her end på DGI Landsstævne, hvor Boksen bl.a. stod i 2022.

Egeskov Mølle fastholder det flotte besøgstal, til trods for at møllen ikke kunne male mel første halvdel af 2023, fordi der var råd i den ene vinge. Der var ekstra mange gæster den 27. august ved indvielsesfesten for den nye vinge.

I år har Svendborg Museum haft én stor udstilling i lokalerne på Danmarks Museum for Lystsejladts modsat 2022, hvor der var to forskellige. Sommerens ustadige vejr betød, at der var lidt færre gæster på Frederiksbø end året før. Samlet set er vi godt tilfredse med besøgstallet.

Der er efterspørgsel på museets inspektører, arkæologer og museumschefen. De har afholdt mange foredrag rundt i Danmark med stor tilslutning. Sommerens byvandring i samarbejde med Svendborg Turistforening var yderst populære. Det høje tal i 2022 kom især fra de mange guidede sejladser med M/S Helge under DGI Landsstævne og mere end 1.000 besøgende til åbent skib på Kieler Hansekogge en weekend i august.

Svendborg Museum Årsberetning 2023

Svendborg Museum

Svendborg Museum har haft et stærkt 2023. Vores formidling og vores frivillige er blevet anerkendt med priser, og der har været over 25.000 besøgende på tværs af museets tilbud. Samtidig har 2023 været et år, der peger fremad med store fondsbevillinger til både forsknings- og formidlingsprojekter.

I år som i de foregående år har vi, i kraft af vores mangel på moderne udstillingsfaciliteter, arbejdet på en særlig måde – som et museum uden vægge. Det betyder, at vores

formidling finder sted i hele kommunen, i bybilledet og på uventede steder.

Selvom vores udadvendte museumsfilosofi i høj grad bliver positivt modtaget af både besøgende og kollegaer, så kan vi dog også se, at det i dag stadig er uklart for mange, hvem vi er og hvad Svendborg Museum står for. Så samtidig med Svendborg Museums succes i 2023 står det også klart, at behovet for moderne udstillingsfaciliteter er uændret.

I efteråret 2022 blev det tydeligt for Svendborg Museum og Møllelauget, at der desværre var gået råd i den ene vinge på Egeskov Mølle (opført omkring 1855 af Egeskov Gods). Flere fonde har velvilligt støttet op om en ny vinge. Gennem tre måneder i foråret 2023 arbejdede tømrer Christoffer Palle på den nye bryststykvinge. Den blev monteret i juni 2023, og Egeskov Mølle kan igen male mel som en af de få møller i Danmark. Svendborg Museum og Egeskov Møllelaug sender en stor tak til N. M. Knudsens Fond, Den Faberske Fond, Marius Pedersens Fond, Albani Fonden, Energi Fyn, Bygningsbevaringsfonden af 1975 og Faaborg-Midtfyn Kommune for deres bidrag til den nye møllevinge. Foto: Energi Fyn/Nordic Story.

FORSKNING

I foråret 2023 fik Svendborg Museum den glædelige nyhed, at Kulturministeriets Forskningsudvalg (KFU) havde bevilliget støtte til forskningsprojektet "Fra sejl til damp – teknologiskepsis, omstilling og livsformer i shipping 1880-1930", der gennemføres i et samarbejde mellem Svendborg Museum og M/S Museet for Søfart.

Udgangspunktet for projektet er, at Danmark er en af verdens førende søfartsnationer. Denne position er historieskabt. De store danske rederier – DFDS, Mærsk, Torm, Norden, J. Lauritzen – stammer fra overgangen til dampskibsfart. Forskningen har vist, hvordan 1800-tallets søfart var domineret af flere markante sejlskibscentre i provinsen, men at dampskibsfarten betød en kraftig centralisering i København, der kostede dyrt i de traditionelle sejlskibscentre som Marstal, Fanø, Aabenraa og ikke mindst Svendborg.

Tidligere dansk forskning har traditionelt konkluderet, at den manglende omstilling i de provinsielle centre skyldtes en konservativ og bagudskuende mentalitet og dampskibsfartens høje finansielle krav og organisatoriske kompleksitet sammenlignet med sejlskibsfart. Samtidig tilskrives den tilsyneladende modvilje det forhold, at der stadig var betydelige penge at hente i sejlskibsfarten, hvorfor de fleste sejlskibsredere fortsatte som hidtil, selvom dampskibene voksede i størrelse og mængde. For sejlskibsbyggerne og -sejlerne var dampskibene ikke et fremskridt. De regnede dampskibssøfolk for dårligere sømænd, og skibene blev hånligt omtalt som oseuhyrer.

Den skitserede konflikt har oplagte paralleller i nutiden, for med overgangen til nye og mere bæredygtige brændstoftyper (power-to-x), nye autonome skibe og nye organisationsformer står shippingindustrien aktuelt over for en omstilling i samme størrelsesorden. I dag forsøger den maritime industri at gå forrest i den teknologiske omstilling, og på overfladen er teknologiskepsis erstattet af teknologioptimisme.

Inspireret af international forskning vil Nils Valdersdorf Jensen fra Svendborg Museum og Morten Tinning fra M/S Museet for Søfart som noget nyt analysere de traditionelle sejlskibsredere i et kulturhistorisk lys med afsæt i mikrohistorisk metode. I stedet for at se sejlskibsrederne som blot teknologiskeptiske, ses sejlskibscentrene som en sammenhængende kultur og identitet, inden for hvilken sejllads, skibsbygning og bemanning hang tæt sammen i en cyklisk livsform, og hvor dampskibene repræsenterede en ildeset industrialiseret og storkapitalistisk søfart. Udgangspunktet er, at betydningen af kultur og kontekst er en overset faktor i søfartens teknologiske omstilling.

Konkret vil vi undersøge forskydningen fra periferi til center, fra sejlskib til dampskib og fra familievirksomhed til aktieselskab gennem et mikrohistorisk studie af søfartsbyen Svendborg, der sidst i 1800-tallet sloges med Marstal om at være det største søfartsmiljø uden for København.

*Overgangen fra sejl til damp var mødet mellem to verdener – her mellem ODIN af Svendborg og et engelsk dampskib i Svendborg Havn i starten af 1900-tallet.
Foto: Svendborg Byhistoriske Arkiv.*

På Krimimessen i Horsens får Nils Valdersdorf Jensen overrakt Tage La Cour diplommet for bogen "Smuglerlandet Danmark".

Vi vil således skifte fokus væk fra de traditionelle økonomisk kvantitative historiske analyser og i stedet tage afsæt i en kulturhistorisk analyse i besvarelsen af spørgsmålet: Hvorfor klarede provinsens sejlskibscentre ikke den teknologiske omstilling til damp?

Forskerne er trukket i arbejdstøjet. Efteråret 2023 er blevet brugt i arkiver og biblioteker. Det har været en særlig glæde at kunne dykke ned i Esplanadens righoldige arkiver. Projektet skal afleveres i 2025 og vil derfor sætte sit præg på både det nuværende og kommende år.

Sideløbende med KFU-projektet arbejder Nils på en deltids-post.doc. på SDU. Overskriften her er "Maritime uddannelser mellem stat og erhverv 1850-2000." Forskningsprojektet undersøger det maritime uddannelsessystems historie og rolle i dansk søfarts styrkeposition. Via tre artikler, der skal skrives 2022-2025 fokuseres på forskellige niveauer i uddannelsessystemet: Navigations-skolerne, søfartsskolerne og maskinmesterskolerne. De tre artikler bygger alle på en mikrohistorisk metode,

hvor vi gennem et fokus på én institution kan åbne hele feltet op. Svendborg er begunstiget med institutioner i alle kategorier og bliver dermed en gennemgående lokalitet.

Den første projekttid i 2023 er gået med at indkredse de tre artikler, planlægge arbejdet og skrive den første artikel. Artiklen er en undersøgelse af, hvordan Svendborg Navigationsskole har tilpasset sig søfarterhvervets store teknologiske forandringer fra 1848-2023. I artiklen bruges bygningerne og skolens undervisningspraksis som kilde til at forstå de fremtider, man forventede i erhvervet. En forskning, der allerede blev formidlet i en udstilling på Frederiksborg i sommeren 2023.

De foregående år har forskningen i smugleriets kulturhistorie været et stort indsatsområde. Det var derfor en særlig glæde, at Nils Valdersdorf Jensens *Smuglerlandet Danmark* i 2023 modtog Tage La Cour diplommet, der gives til værker, der udmærker sig i udforskningen og formidlingen af samfundets bagside.

Udstillingen "På rette vej" i lokalerne på Frederikshavn fortalte om navigationsskolerne fra dengang søfolkene sejlede på en-mastede træskibe og til i dag, hvor de sejler på containerskibe, der er så store, at de kan transportere det samme som 2.000 skonnerter. Foto: Anders Mielcke Grønbæk.

FORMIDLING

Svendborg Kommune bevilligede i 2020 støtte til et tre-årigt projekt, der i årene 2021-23 skulle løfte fortællingen om Svendborg som søfartsby. Det er sket gennem både udstillinger, digital formidling og aktiviteter. Sammen med Danmarks Museum for Lystsejladts har vi de foregående år arbejdet for at øge besøgstallet i hallen på Frederikshavn gennem skiftende særudstillinger. 2023 var projektets sidste år.

Årets særudstilling fra Svendborg Museum i hallen på Frederikshavn hed "På rette vej". I udstillingen fortalte Svendborg Museum historien om navigationsskolerne i Svendborg. Søfarten har gennemgået en voldsom udvikling. Den har også sat sig spor på skolerne. Udgangspunktet for udstillingen er de tre specialbyggede skolebygninger, der tilsammen har dannet rammerne for navigationsundervisningen i Svendborg: Navigationsskolen på Færgevej (1865-1952), Graaesvej (1952-2023) og Nordre Kaj (2023-).

Alle tre bygninger afspejler deres tid og fortæller via deres arkitektur om de tanker, man gjorde sig om datidens søfart. Den første bygning blev fx opført på Færgevej, da man her havde frit udsyn og derfor kunne foretage solobservationer – skolen var bygget til den tids primære navigationsinstrument, sekstanten. Samme behov for observationer gjorde sig gældende på Graaesvej, der fik et helt tårn med en tidlig simulator på toppen inkl. styrhus, rat og radio.

Udstillingen var i høj grad aktuell i og med at SIMAC åbnede sin nye bygning på havnen i efteråret 2023. Der har i 2023 været 12.527 besøgende forbi "På rette vej".

Det overordnede projekt er nået langt ift. at styrke Svendborgs maritime identitet. Besøgstillene er yderst positive og viser med al tydelighed, at havnenære kulturinstitutioner har et stort potentiale, især for turister. I sommerperioden er det kun 20 % af de besøgende, der kommer fra Svendborg. I 2024 vil Svendborg Museum arbejde på at forankre og udvikle erfaringerne fra projektet.

Vandrefortællinger

Den 220 kilometer lange Øhavssti går på tværs af fire kommuner i Det sydfynske Øhav og gennem rige kulturlandskaber proppet med kulturarv. Det er smukt, men hvis man ikke ved, hvad man går igennem, så går man glip af et hav af historier. Det skal projektet "Vandrefortællinger fra Øhavet" råde bod på, ved at skabe et nyt historisk lag til Øhavsstien.

I foråret 2023 offentliggjorde Nordea-fonden, at de støtter formidlingsindsatsen med 2,2 millioner kroner. Bag projektet står Svendborg Museum, Ærø Museum, Marstal Søfartsmuseum, Øhavsmuseet Faaborg og Langelands Museum – i tæt samarbejde med Geopark Det Sydfynske Øhav og de fire kommuner – med et fælles mål om at gøre Øhavets kulturhistorie nærværende for dem, der bor og færdes langs Øhavet i dag.

Det kommende kulturhistoriske lag vil bestå både af ny historisk skiltning samt et tilknyttet lydunivers, der giver mulighed for yderligere fordybelse i de kulturhistoriske fortællinger, mens man går. Det gør historien vedkommende på en ny måde.

Et eksempel på et sted, hvor historien mangler, er ved Vejstrup Ådal, hvor vandmøller og herregårde ligger tæt. De er i høj grad trukket hertil af vandets kraft i middelalderen. Åen har skåret sig dybt ned i jordlagene, og det gør naturoplevelsen stor. Går man på Øhavsstien mod syd krydser vandrerruten åen ved herregårdene Ny Klingstrup og Gl. Klingstrup.

Gl. Klingstrup var ejet af slægten Valkendorf i 160 år. Deres navnetræk præger stadig staldbygningerne. Ved "Brudagerporten" ud mod markerne ses fire nicher, der ifølge overleveringen blev brugt til afstraffelse af bønder. Gl. Klingstrups marker blev under Anden Verdenskrig brugt til våbenedkastninger, og i mergelgraven blev i 2016 fundet en tømt våbencontainer. Hovedbygningen var under befrielsen i 1945 den lokale modstandsbevægelses hovedkontor.

Det er historier om fortættede kulturmiljøer som dette, man skal beriges med i fremtiden. Projektets ambition er at skabe et møde mellem nutidens vandrere og fortidens mennesker, der brugte det samme landskab, som vandrere nu færdes i.

Titlen er et spin på begrebet "vandrehistorie" og afspejler projektets dobbelte sigte: At lægge et kulturhistorisk lag på Øhavsstien, og at fortælle historier, der er så gode, at man ikke kan lade være at tage dem med sig og give dem videre. For vandreren betyder det, at natur- og kulturoplevelsen på Øhavsstien smeltes sammen i en dybere oplevelse af Øhavets egenart. Fx skal lyduniverset indeholde interviews med lokale, så vandrere får oplevelsen af at komme helt tæt på både fortidens og nutidens liv langs stien. Det historiske lag vil være klart til de første vandregæster i sommeren 2025.

*"Vandrefortællinger fra Øhavet" får premiere på Øhavsstien til sommeren 2025.
Foto: Kasper Andersen.*

Den Sorte Boks

I 2023 stod Svendborg Museums mobile museum, Den Sorte Boks, fire steder på Sydfoyn. Sæsonen startede med en kunstudstilling arrangeret i samarbejde med Fyns Laboratorie for Ung Kunst (FLUK). Titlen var "Tidsmaskine", og de unge kunstnere fra FLUK undersøgte i udstillingen, hvem der har magten til at fortælle historien, hvordan historien dukker op i vores nutid og hvordan den former vores fremtid. Spørgsmålene var opstået, da vi havde kunstleverne på besøg i vores magasin.

Udstillingen stod på toppen af Svendborg Bycenter, tæt ved FLUK's lokaler. Med 16 mm. kamera, skulptur, collage og meget andet har de unge på FLUK studeret det, der er gemt væk i historiens lommer, og de kom i udstillingen med 9 nye bud på, hvordan vores fælles fortid kan se ud. "Tidsmaskine" er skabt som del af et huskunstnerforløb med billedkunstner Tinne Zenner støttet af Statens Kunstfond.

Fra Bycenteret gik turen til Skårup, hvor vi fortalte om familien Saucant. Familien Saucant på Vinkelvej i Skårup var viklet ind i verdenshistoriske begivenheder. Emil Saucant flygtede fra den russiske revolution, og sønnen Oleg kom til Neuengamme. Helt nye breve fra familien var dukket op, og de blev nu vist for første gang. Udstillingen blev til i et samarbejde mellem Svendborg Museum, Snublesten Fyn og Skårup Lokalhistoriske Arkiv.

Fra Skårup gik turen til Lundeberg, hvor Boksen fra juni til starten af august havde en af Danmarks absolut bedste museumsplaceringer, direkte ud til Storebælt. I jernalderen summede området af handel og håndværk, ikke af isspisende badegæster. I udstillingen fortaltes om jernalderens handelsplads fra 200-800 e.kr., som var knyttet til fyrsten i Gudme og lå lige nord for det nuværende Lundeberg. Udstillingen berettede også om de tidligere udgravninger på handelspladsen, og om hvorledes ny teknologi

Genstandene og billedmaterialet i årets udstillinger spændte vidt. Fra ny kunst (øverst til venstre), historiske billeder af familien Saucant (øverst til højre) og familien Larsen (nederst til højre) samt gensyn med en guldgubbe fra Gudme, der blev udstillet som kopi i Lundeberg.

Gravko foran
Hvidkilde Gods.

I søen fandtes spor af
fortidens fiskeri i form
af en netsynk.

gør det muligt at scanne jorden for at undersøge pladsens omfang og karakter uden at grave i jorden. Naturligvis var der også mange gode fund fra handelspladsen placeret i monterne. Udstillingen blev til på baggrund af det arbejde Katrine Balsgaard Juul havde foretaget forud for udstillingen.

Årets sidste udstilling var i Kirkeby foran Sydfyns Malerforretning. Her gik udstillingen "Sydfynsk kvindeliv fortalt ud fra Madam Larsens tøj" helt tæt på to gårdmandskoner, nemlig Karen Kirstine Larsen (1820-1895) og Sidsel Marie Larsen (1863-1941) – begge fra Rødmegaard. Kvinderne levede to meget forskellige liv i en tid, hvor der skete meget i samfundet. Det afspejlede sig i deres klædedragter. Fælles for dem var, at de begge med veneration gemte meget af tøjet. Det var tøjet, der var udgangspunkt for udstillingen, som arkitekt, dr.phil. Kirsten Lindberg fra Kirkeby stod for i samarbejde med Svendborg Museum.

Udover de ovennævnte projekter har der været over 30 foredrag rundt i hele Danmark, velbesøgte sommerbyvandring, byvandring for grupper, sejlads med Helge og undervisningsaktiviteter, der samlet gør 2023 til et af de år, hvor aktiviteterne fyldte mest i besøgsstatistikken.

ARKÆOLOGI

Museet foretog i 2023 flere forundersøgelser, især i foråret, men også enkelte egentlige undersøgelser, som lå spredt over året. Tankefuld, i den vestlige udkant af Svendborg, er efterhånden et velkendt område for museet. I takt med udstykningerne har museet foretaget forundersøgelser og på størstedelen af arealerne også egentlige undersøgelser. I februar måned foretog museet en egentlig undersøgelse forud for etablering af et nyt plejecenter. I undersøgelsen blev der fundet et mindre kogegrubefelt samt bygningskonstruktioner fra neolitikum/bronzealder.

Et stort projekt som naturligvis også havde museets interesse var cykelstiprojektet ved Hvidkilde, hvor der etableres en (tiltrængt) cykelsti mellem Svendborg og Olle-rup. Området omkring Hvidkilde er del af et større magt-, herregårds- og godsmiljø gennem mange århundreder og har også taget form herefter. Vest for Hvidkilde Gods ligger også Røde Mølle med tilhørende opstemningsværker. Omkring Hvidkilde sø findes en lang række registrerede fortidsminder og oldsager fra alle perioder af oldtiden. Så selvom cykelstitracéet er forholdsvist smalt, er det et yderst interessant område cykelstien skærer igennem.

Den arkæologiske del af projektet blev delt i to etaper, hvor arealerne for etape 1 kunne undersøges i juni måned. Arealerne for etape 2 består af overvågning af entreprenørernes jordarbejde. Overvågningen sker i takt med anlægsarbejdet, og i skrivende stund følger museet stadig jordarbejdet.

På de åbne arealer vest for Godset har museet registreret et større område med aktivitetsspor fra bronzealderen. Hovedsageligt i form af affaldsgruber med keramik. Mod øst er observationsforholdene i de gamle skovstykker straks mere udfordrende, men især kogestensgruber og større affaldsgruber findes på arealerne. Museet forventer, at overvågningsarbejdet bliver afsluttet i begyndelsen af foråret 2024.

En anden velkendt lokalitet, som museet havde glæden af at undersøge i 2023, var en del af de omfattende maglemoseaktiviteter ved Kirkeby Vænge. De seneste 10 år har der været foretaget arkæologiske undersøgelser ved Kirkeby Vænge i takt med, at grusgraven på stedet er blevet udvidet. På det aktuelle areal havde museet i 2020 foretaget en forundersøgelse og i 2021, i samarbejde med amatørarkæologiforeningen HARJA, foretaget en selvfinansieret undersøgelse. Og nu var tiden inde til den afsluttende undersøgelse af arealet.

Undersøgelsen bestod i høj grad af soldearbejde, hvor de fundrige jord- og sandlag blev soldet gennem et finmasket net. Herefter kunne flintgenstandene findes i soldenettet. Fundmaterialet var stort. De mange tusinde flintgenstande skal nu registreres og analyseres. Sammenholdt med fund fra de ældre undersøgelser giver genstandene os viden om sporene efter en jagtstation fra maglemosekulturen. En tidsperiode hvorfra der i landet kun findes ganske få registrerede pladser.

Arkæologerne må ud i al slags vejr. Den danske sommer viste sig i juni måned både fra sin bedste side med blå himmel og høje varmegrader, for dagen efter at byde på store mængder nedbør.

En yderst velkendt lokalitet i vores virkeområde er Gudme og Lundeborg, der er internationalt kendte. Ny teknologi gør det muligt for Svendborg Museum og samarbejdspartnere i ind- og udland at blive klogere på området uden at foretage større udgravninger. I foråret 2023 havde vi således besøg fra NTNU, der foretog scanninger af jorden. I et andet projekt undersøges allerede udgravede skibsnagler fra Lundeborg med magnetometer, så vi kan se, hvor naglerne kommer fra. Sidstnævnte projekt sker i samarbejde med Museum Odense.

Et af de ulovlige gravede huller på Ørkild. I græsset ved siden af blev der fundet et sammenfoldet stykke bly, som sandsynligvis var det, som havde givet udslaget på metaldetektoren.

På patricen ses motivet med rytteren til hest.

Detektorfund og danefæ

Interessen for at gå med metaldetektor synes ikke at aftage trods flere års fremgang. Også i 2023 fik museet indleveret utroligt mange fund. Tilmed har museet været i kontakt med mange interesserede og nybegyndere, som har kastet sig ud i detektorhobbyen. Den fortsatte interesse for detektorafsøgning er naturligvis glædeligt, men det er ingen hemmelighed, at det også kræver mange af museets ressourcer. Det kræver dialog med detektorførerne, modtagelse og registrering af de mange fund samt anmeldelse af fundene til danefævurdering hos Nationalmuseet. Især dialog med og information til detektorførerne er noget som museet er meget opmærksom på. Sammen med detektorinspektørerne fra de øvrige fynske museer udsendes flere gange om året et nyhedsbrev til detektorførerne, ligesom der også afholdes afleveringsaftener i HARJAs klubhus, hvor også aktuelle problemstillinger og information videregives fra de enkelte museer. Denne tætte dialog med detektorførerne er alfa og omega for, at kulturarven sikres på bedste vis.

Hvor galt det kan gå, når detektorførerne ikke er i dialog med museerne, fik museet syn for sagn om i april måned.

En af museets ansatte opdagede friske spor efter detektorafsøgning på det fredede Ørkild voldsted. Man må naturligvis ikke søge med metaldetektor på fredede arealer. Museet rykkede derfor ud og registrerede ulovlighederne, som blev anmeldt til Slots- og Kulturstyrelsen.

Blandt de mange af årets detektorfund var enkelte helt særlige genstande. Helt unik er en patricen med motiv af en rytter til hest med skjold og spyd. Patricen har været anvendt til fremstilling af små plader af metalblik, som sad som dekoration på tidens fornemme krigerhjelme. Patricen dateres til 600-tallet og blev fundet på Tåsinge.

De mange fund – om de er danefæ eller ej – er vi naturligvis rigtig glade for at modtage. De er vigtige brikker i vores forståelse af bebyggelsesmønstret i oldtid og middelalder, og tilføjer endnu et lag af viden til den enkelte lokalitet. Fund af særlig karakter sender vi videre til danefævurdering hos Nationalmuseet. Fælles for alle fund er dog, at de indgår i museets sagsarbejde, når vi f.eks. udtaler os om sandsynligheden for at påtræffe fortidsminder på en given lokalitet.

Magasiner og kap. 8.

Formidlingen på et statsanerkendt museum er kun toppen af isbjerget. Bag formidlingen ligger forskning, registrering, dokumentation og konservering. Svendborg Museums samling er en uomgængelig del af vores daglige arbejde.

Udover at sikre god tilstand ved konservatorbesigtigelse og -kontroller, så gennemføres samlingsrevisioner med bistand fra en konservator. Det foregår bl.a. på den måde, at en revisor udvælger 20 genstande fra den digitale registrant og beder os om at finde de pågældende genstande. Samtidig findes 5 genstande på magasinet, som efterfølgende skal slås op i registranten. Årets samlingsrevision var ganske positiv, da vi på blot et par timer lokaliserede 19 af de 20 genstande. Der er mange tusinde genstande på magasinet, så det kræver solid lagerstyring. Succesen afspejler flere års kontinuerligt arbejde med at holde styr på magasinet. I 2023 har vi arbejdet videre i oprydnings-sporet og kørt en kassationsrunde med genstande uden tilstrækkelig proveniens.

Magasinoprydninger er aldrig færdige, så i 2024 fortsættes arbejdet med at styre samlingen, frisere dem for udo-kumenterede genstande og indsamle nye genstande, der dokumenterer Svendborg kommunes fortid.

En anden del af det museale isbjerg, som ofte befinder sig under overfladen, er vores arbejde med Svendborg Kommunes kulturarv. Vi får månedligt tilsendt byggesagslister fra Svendborg Kommune. Listerne gennemgås for at sikre, at bevaringsværdige bygninger ikke rives ned. Listerne gennemgås også af en arkæolog for at identificere, hvorvidt der er arkæologiske interesser i et kommende byggefelt. Museet afgiver jævnligt høringssvar ift. salg af vigtige kommunale bygninger – fx plejehjemmet Caroline Amalie – udviklingsplaner på Svendborg Havn eller lignende.

Museumsflåden er en vigtig del af museets ansigt udadtil og i formidlingen af den sejlene kulturarv. VIKINGs bådelaug vandt Svendborg Kommunes pris for Årets kulturfællesskab 2023. Her ses medlemmer af bådelaugene sammen med de andre prismodtagere til Prisfesten. Foto: Svendborg Kommune.

Danmarks Forsorgsmuseum Årsberetning 2023

Danmarks Forsorgsmuseum

2023 bar præg af, at flere af museets større formidlings- og forskningsprojekter rundede markante milepæle og af endnu større national og international opbakning og synlighed. Vi åbnede bl.a. vores til dato største udstilling "ANBRAGT", bidrog til regeringens undskyldning til tidligere anbragte under sær- og åndssvageforsorgen, og 230 tidligere anbragte børnehjemsbørn modtog museets støtte til at finde deres sagsakter.

Sidste års besøgsrekord blev slået med 14%, da mere end 26.000 gæster besøgte museet i 2023. Heraf modtog 467 grupper en rundvisning, og vores dygtige formidlerkorps faciliterede 171 undervisningsforløb.

En stor tak til alle, der gennem året har bakket op om museet. Jeres opbakning er højt værdsat.

På de næste sider kan I få et indblik i nogle af de mange tiltag på museet, som tilsammen formede 2023 – og som fra idé til udførsel har taget udgangspunkt i vores vision for Danmarks Forsorgsmuseum:

Vi ønsker at øge samfundets viden om dansk socialhistorie med afsæt i stærk museumsfaglighed. Vi dokumenterer vilkårene for udsatte og anbragte borgere før, nu og i fremtiden. Vi forbinder fortidens erfaringer med nutidens udfordringer gennem museumsaktivisme. Vi udfordrer og nedbryder fordomme om mennesker i udsatte positioner, eller som har været eller er anbragte.

I udstillingen "ANBRAGT" kan man både se, lytte, læse og skrive. Foto: Ard Jongsma.

I museets udstillinger mødes mennesker fra fortid og nu.
Foto: Ard Jongsma.

EN STOR TAK TIL MUSEETS SAMARBEJDSPARTNERE OG STØTTER

- Aage og Johanne Louis-Hansens Fond, Augustinus Fonden, Knud Højgaards Fond, Ole Kirk's Fond, Lauritzen Fonden, Albani Fonden samt Finanslovens reserve til social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet
- University College Lillebælt, De Anbragtes Vilkår, Tidligere Anbragte Seniorer, LEV, ULF og Landsforeningen af Væresteder
- Torden & Lynild, Kurtzweil, GrafLab, Goodwill, Lystek
- Rigsarkivet, TABUKA, Københavns Professionshøjskole
- Museets støtter og frivillige

RETTE TIL EGEN HISTORIE

RETTE TIL EGEN HISTORIE

I projektet "Retten til egen historie" hjælper vi bl.a. nuværende og tidligere anbragte med at finde deres børnesagsakter. 230 mennesker med anbringelsesbaggrunde har i skrivende stund fået støtte gennem projektet.

Indholdet i sagsakterne kan både give svar, men nye spørgsmål kan også opstå, og meget skal overvejes. Derfor blev der i 2023 produceret en informationsfilm, hvor Line Andreassen og Peer Balken fortæller om, hvilke tanker de har haft om at læse deres sagsakter. Filmen er skabt af Anders Mielcke Grønnebæk og Jacob Knage Rasmussen. Den er målrettet tidligere anbragte, der overvejer at læse deres sagsakter. Interessen for filmen har været så stor, at den nu også benyttes på uddannelsesinstitutioner og i landets kommuner, og med engelske undertekster bliver den nu også delt lige fra Irland til Australien. Filmen er frit tilgængelig på Danmarks Forsorgsmuseums YouTube-kanal.

I "Retten til egen historie" er der tilknyttet ca. 50 frivillige ildsjæle. Nogle hjælper med at finde børnesagsakter eller fotos og avisudklip fra institutionerne. Andre hjælper med at læse, transskribere og bearbejde indholdet. Den sidste gruppe af frivillige er tilknyttet Foreningen Danske Slægtsforskere, og de hjælper med at udarbejde slægtstræer, så tidligere anbragte kan få skabt en mere sammenhængende familiehistorie. Derudover er der et fantastisk erfaringspanel, bestående af tidligere anbragte, som hjælper med at udvikle og løbende forbedre projektet.

Jacob Knage Rasmussen og Charlotte Mortensen hjælper tidligere og nuværende anbragte med at finde deres sagsakter i projektet "Retten til egen historie".
Foto: Danmarks Forsorgsmuseum.

"Retten til egen historie" er et samarbejdsprojekt bestående af Danmarks Forsorgsmuseum, Københavns Professionshøjskole, Rigsarkivet og TABUKA - Landsforeningen for nuværende og tidligere anbragte. Projektet er realiseret med økonomisk støtte fra Finanslovens reserve til social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet, samt Aage og Johanne Louis-Hansens Fond og Augustinus Fonden. Projektet løber frem til 31. maj 2026.

Vibeke Nielsen (th.) deler her erfaringer med Cathrine Coffey O'Brien fra Nordirland om det at lede efter og samle sine sagsakter. De har begge været anbragt i barndom og ungdom. Foto: Danmarks Forsorgsmuseum.

Line Andreasen fortæller i informationsfilmen, hvordan det er at få sine sagsakter udleveret og læse andres ord om ens tid som anbragt uden for hjemmet. Foto: Anders Mielcke Grønbæk.

UNDSKYLDNING, FILM OG MINDESTEN

Efter en længere politisk proces kunne regeringens officielle undskyldning til tidligere anbragte under sær- og åndssvageforsorgen gives ved et arrangement den 11. september. Undskyldningen blev givet af social- og boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil på baggrund af den historiske udredning, som Danmarks Forsorgsmuseum stod i spidsen for, og som blev afleveret i marts 2022. Arrangementet var planlagt til at skulle foregå på museet i maj, men pga. ekstraordinær stor interesse blev det flyttet til Horsens.

Som led i arrangementet blev den film og det undervisningsmateriale, som museet har skabt, offentliggjort. Filmen er skabt af Anders Mielcke Grønbæk og Jacob Knage Rasmussen, hvor sidstnævnte også udviklede undervisningsmaterialet, som er målrettet velfærdsuddannelser. Både film og undervisningsmateriale er frit tilgængeligt både via Socialministeriets og museets hjemmesider.

Tidligere anbragte fra sær- og åndssvageforsorgen var særligt inviterede, da social- og boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil afslørede mindestenen til minde om de svigt og overgreb, som de og andre gennemlevede under deres anbringelse. Foto: Anders Mielcke Grønbæk.

Til minde om de mennesker, som blev udsat for svigt og overgreb under deres anbringelse i sær- og åndssvageforsorgen fra 1933-1980 kunne social- og boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil den 20. november på vegne af regeringen og i samarbejde med museet afsløre en mindesten i Fattiggårdens haveanlæg. Flere tidligere anbragte og deres pårørende deltog. Bl.a. Regine Løndorff og Karoline Olsen, begge 93 år, og de to sidste overlevende fra Sprogø Kvindehjem, som mødte hinanden for første gang på denne mindededag.

Særforsorgen omfattede: Blinde og svagtseende, døve og hørehæmmede, epileptikere, talelidende, vanføre (datidens sprogbrug for mennesker med fysiske funktionsnedsættelser) og åndssvage (datidens sprogbrug for mennesker med udviklingshæmning).

STEMMER

FRA SÆR- OG ÅNDSSVAGEFORSORGEN

Filmen "Stemmer fra sær- og åndssvageforsorgen" er frit tilgængelig via bl.a. Danmarks Forsorgsmuseums YouTube-kanal.

Til minde om de børn, unge og voksne, der blev udsat for svigt og overgreb under deres anbringelse i sær- og åndssvageforsorgen i perioden 1933 til 1980. Hvad der overgik disse mennesker, skal vi aldrig glemme.

Rejst af social- og boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil på vegne af regeringen i 2023

*Mindestenen rejst i Fattiggårdens have.
Foto: Danmarks Forsorgsmuseum.*

Det var en dag præget af både sommer- og hjertevarme, da museets nye børnehjemsudstilling "ANBRAGT" åbnede. Foto: Anders Mielcke Grønbæk.

FORANDRINGSSKABENDE FORMIDLING

Årets formidling blev særligt formet af arbejdet med og åbningen af "ANBRAGT", som er samskabt med mennesker med anbringelsesbaggrunde. Her formidles anbragte børns egne oplevelser på tværs af generationer - fra slutningen af 1800-tallet til i dag. "ANBRAGT" er to udstillinger - én til unge og voksne og én til børn i alderen 8-12 år.

Ved åbningen den 24. juni var der først et lukket arrangement, hvor et stort antal tidligere og nuværende anbragte deltog, og hvoraf mange havde bidraget til udstillingerne. Fransiska Mannerup fra De Anbragtes Vilkår holdt en stærk åbningstale, hvor hun bl.a. sagde:

Peer Balkens digt som introducerer "ANBRAGT"-udstilling. Grafik: GrafLab.

Denne udstilling er så ufattelig vigtig. Fordi den rummer liv og erfaringer. Fordi folkene bag i al ydmyghed er gået til opgaven og anerkendt de oplevelser, vi bærer rundt på. For derefter at formidle det i sin sårbarhed, voldsomhed og ynde.

Peer Balken læste et digt op, som han havde skrevet til udstillingen som introduktion. Museets ambassadør Lars Mikkelsen åbnede "ANBRAGT" officielt.

Museets ambassadør Lars Mikkelsen stod for den officielle åbning. Foto: Anders Mielcke Grønbæk.

Jeppé Wichmann Rasmussen med den nye udgivelse "Anbragt – stemmer fra børnefor sorgen fra 1900 til i dag." En bog, der stadig er meget stor interesse for. Foto: Michéle Rylander Christensen.

Udgivelser

Årets mest markante publikation på museet var Jeppé Wichmann Rasmussens (red.) "Anbragt – stemmer fra børnefor sorgen fra 1900 til i dag", som ud fra tre periodiske nedslag, og med bidrag fra tidligere anbragte og Jacob Knage Rasmussen, beskriver den oplevede børnefor sorg i perioden fra slutningen af 1800-tallet og frem til i dag.

Sarah Smed bidrog med en peer-reviewed artikel om for sorgens historie i antologien "Jeg leder efter en ny måde at tale om handicap på", mens hun sammen med Stine Grønbæk Jensen skrev bogen "Pigerne fra Sprogø" færdig til udgivelse i februar 2024.

Besøgende i alle aldre kan drøfte holdninger til det at være anbragt uden for hjemmet i "ANBRAGT". Foto: Ard Jongma.

Året bød desuden på to særudstillinger:

Den prisvindende udendørs fotoudstilling "At høre til" – skabt af fotograf Andreas Haubjerg – med portrætter af og fortællinger fra en række mennesker med handicap.

Kunstudstillingen "GENFÆRD" med primært store men også en række mindre tegninger af Ole Lejbach og tekster af Jens Blendstrup, der tilsammen vækker fortidens udsatte skæbner til live i Fattiggårdens historiske rum. Et udstillings samarbejde med Skovgaard Museet i Viborg.

Holdet bag udstillingen "GENFÆRD". Fra venstre: Ole Lejbach, Sarah Smed, Jens Blendstrup, Christian Kortegaard Madsen (Skovgaard Museet). Foto: Morten Gaustad.

I august blev et formidlings samarbejde med unge fra Ringes Kost- og Realskole igangsat. Skolens elever er anbragt uden for hjemmet, og i det eksperimentelle formidlingsprojekt samarbejder de med museet om at udvikle formidling, hvor det er deres historier og perspektiver, der er i centrum. Samarbejdet fortsætter i det kommende år, og til februar 2024 åbner de unge deres første særudstilling på museet.

Et af kunstner Ole Lejbachs stærke portrætter i samspil med Fattiggårdens vaskerum. Foto: Morten Gaustad.

Fotoudstillingen "At høre til" har rejst rundt i landet, og nåede også til Svendborg, hvor Fattiggårdens autentiske gårdmiljø gav en ekstra dimension til oplevelsen af værkerne. Foto: Michéle Rylander Christensen.

Lisbeth Larsen, barnebarn af den sidste forvalter på Fattiggården, overrækker her Sarah Smed et unikt værk malet af en af Fattiggårdens sidste klienter. Foto: Danmarks Forsorgsmuseum.

Indsamling og donationer

Kunstner og tidligere børnehjemsbarn Peder Stougaard donerede generøst seks unika værker til salg til støtte for museet og derudover en unik samling af personlige billeder, dokumenter og scrapbøger til museets samling.

Lisbeth Larsen, barnebarn af Fattiggårdens sidste forvalter Christian Larsen, donerede et unikt maleri af Fattiggården. Det er malet af Kaj Velschow i 1969, da han boede på stedet i den sidste periode.

Gennem året blev der desuden gennemført en række interviews med tidligere anbragte indenfor forsorgens forskellige grene, som led i museets fortsatte indsats for at sikre indsamlingen af disse vigtige vidnesbyrd.

Fattiggårdens have stod smukt igen i år i kraft af de frivilliges fantastiske og uvurderlige indsats. Foto: Danmarks Forsorgsmuseum.

NETVÆRK OG VIDENSDELING

Udover at et rekordantal af museumsgæster lagde vejen forbi museet, var der også en række danske socialfaglige organisationer og indsatser, som besøgte museet. Socialt Udviklingscenter – SUS, Ole Kirks Fonds programindsats "En barndom uden vold i familien", KFUKs sociale arbejde, Videnscenter for Handicap, Socialstyrelsen, Børnesagens Fællesråd og Socialpædagogerne.

Museet tiltrækker sig også international bevågenhed. Her skal nævnes, at repræsentanter fra National Museum Ireland deltog i et to-dages erfaringsudvekslings-arrangement på museet. Desuden blev Sarah Smed inviteret til at præsentere museets unikke profil ift. at samskabe forskning og formidling med mennesker med levede erfaringer på universitetskonferencer i både Sverige og Nordirland.

Programchef Lisbeth Jessen og Ansvarlig for det sociale område Line Rasmussen (begge ved Ole Kirk's Fond) besøgte Danmarks Forsorgsmuseum til en snak om, hvordan man både historisk og i dag arbejder for at bekæmpe vold i familier. Foto: Danmarks Forsorgsmuseum.

Jeppé Wichmann Rasmussen i snak med generalsekretær for KFUKs sociale arbejde Ann-Sofie Bech von Hielmcrone i udstillingen "ANBRAGT" om samarbejdet med mennesker i socialt udsatte positioner. Foto: Danmarks Forsorgsmuseum.

Danmarks Forsorgsmuseum har et internationalt samarbejde med National Museum Ireland, der også arbejder med anbragte børns personlige og institutionelle kultur. Her fortæller museumsinspektør Brenda Malone om det irske nationalmuseums igangværende arbejde ved besøg her på museet. Foto: Danmarks Forsorgsmuseum.

Pernille Gry Petersen, generalsekretær for Børnesagens Fællesråd, besøgte museet, og drøftede vilkår for udsatte børn med Line Andreasen og Peer Balken, der begge har anbringelseserfaringer. Foto: Danmarks Forsorgsmuseum.

Eleverne fra Sydfyns Fri Fagskole lavede lækker suppe af Fattiggårdens grøntsager, og serverede gratis smagsprøver ved porten til museet – til stor glæde for sultne gæster og forbipasserende. Foto: Danmarks Forsorgsmuseum.

Museets personale

Direktør Jesper Hansen, ph.d.

SVENDBORG MUSEUM

- Nils Valdersdorf Jensen, ph.d., afdelingsleder
- Annette Aaby, museumsassistent med fokus på samlingen, fleksjob

Arkæologi

- Katrine Balsgaard Juul, arkæolog, ph.d. og afdelingsleder. Slut 30. september
- Lone C. Nørgaard, museumsinspektør. Slut 31. marts
- Allan Dørup Knudsen, museumsinspektør
- Villy Nielsen, museumsassistent. Slut 30. juni

Formidlere

- Anita Lillevang
- Elin Lundager Boss
- Flemming Hertz, slut 22. oktober
- Helene Lysholm Stockmarr, slut 22. oktober
- John Toft Jacobsen, også tilknyttet Danmarks Forsorgsmuseum
- Preben V. Sørensen, slut 22. oktober

Praktikant

- Benny Holm, 6. marts – 3. april. (Jobcenter)
- Marlene Balsby Holgaard, 6. februar – 3. marts. (Jobcenter)
- Lau Bach Jensen, 9. januar – 9. februar. (Jobcenter)

DANMARKS FORSORGSMUSEUM

- Sarah Smed, afdelingsleder
- Jeppe Wichmann Rasmussen, museumsinspektør
- Jacob Knage Rasmussen, ph.d., projektleder
- Andreas Jansen, publikumschef
- Robert Madsen, museumsvært og formidler, fleksjob
- Ulla Asbjørn-Damsted, museumsvært, fleksjob

Praktikanter

- Camilla Larsen, 14. februar – 11. august. (Jobcenter, Museumsbutik)
- Charlotte Mortensen, 1. – 28. juni. (Jobcenter, tilknyttet projektet Retten til egen historie)
- Charlotte Mortensen, 1. august – 31. oktober. (Job med løntilskud. Tilknyttet projektet Retten til egen historie)
- Kenneth Hyttel Nielsen, 24. oktober – 14. december. (Jobcenter, tilknyttet Museumsbutik)

Projektansatte

- Anders Mielcke Grønbæk, antropolog og filmskaber. Medarbejder på Historisk Udredning
- Bente Lene Mikol Nielsen, forfatter, medarbejder på Retten til egen historie
- Charlotte Mortensen, 1. november. Ansat på timebasis. Medarbejder på Retten til egen historie
- Line Lærke Poulsen, akademisk medarbejder. Tilknyttet flere projekter
- Michele Denise Rylander Christensen, 1. januar – 31. december.
- Stine Grønbæk Jensen, post doc, SDU, medarbejder på bogen Kvindehjemmet på Sprogø

Formidlere og butik

- Agnete Rueskov Sand, ansat 1. september
- Anna Marie Broxgaard Frederiksen, ansat 1. januar
- Arbresha Dashaj, slut 31. oktober
- Camilla Larsen
- Camilla Madsen
- Christine Lillelund Olsen, slut 31. maj
- Emma Sofie Randum Nielsen, slut 11. november
- Freja Green Arvedlund
- Henriette Lund Hoberg
- Henrik Jürgensen
- Jenny Werner Petersen
- John Toft Jacobsen
- Julie Lander, startet 1. januar
- Katrine Lynggaard Jansen, slut 3. marts
- Line Andreasen
- Louise Mossing Nielsen, slut 30. november
- Maria Engholm Simonsen, slut 31. maj
- Mathias Faigh Larsen, start 1. januar
- Sara Mortensen
- Sarah Holm Nielsen, slut 30. november
- Flemming Jørgensen, stenhugger i juli

Sekretariatet / Teknisk afdeling

- Morten Berg Nielsen, regnskabsfører (10 timer)
- Christian Madsen, it-medarbejder (6 timer), skånejob
- Britt Toxværd-Larsen, sekretær (30 timer)
- Gitte Høegh van Deurs, kommunikationsansvarlig (30 timer)
- Bjarne Aaby, forvalter, fleksjob
- Kenneth Legaard Lyngø, servicemedarbejder, fleksjob
- Lars Juel, servicemedarbejder, fleksjob
- Lars Erik Petersen, servicemedarbejder, fleksjob
- Mogens K. Nielsen, pedel, fleksjob

Projektansatte

- Alexander Jongdahl Have, 11. november 2023 – 11. februar 2024

Praktikanter

- Michael Lindhard Pedersen, slut 13. oktober 2023. (Jobcenter, Teknisk afdeling)
- Alexander Jongdahl Have, 2. januar – 10. november. (Jobcenter, Teknisk afdeling)
- Lis Vivi Fønnesbæk, 30. marts – 4. maj. (Jobcenter, HR)

Teknisk Afdeling brugte en stor del af vinteren på at klargøre og male rummene til den nye udstilling "ANBRAGT".

Bestyrelsesarbejdet 2023

Bestyrelsen består – j.fr. vedtægterne - af 4 medlemmer, 2 valgt hver år for en 2-årig periode og 3 medlemmer udpeget af bestyrelsen + 1 valgt af personalet.

Bestyrelsen har i 2023 bestået af:

- Peter Bjerregaard Andersen, formand (foreningsvalgt i 2022)
- Julie Lindegaard, næstformand (foreningsvalgt i 2023)
- Jesper Thomassen (foreningsvalgt i 2022)
- Michael Mortensen (foreningsvalgt i 2023)
- Jan Askholm (udpeget af bestyrelsen)
- Helle Caspersen (udpeget af bestyrelsen)
- Klaus Petersen (udpeget af bestyrelsen)
- Britt Toxværd-Larsen (medarbejdervalgt)

Suppleanter:

- Ida Langkilde Lauridsen (1. suppleant)
- Steen Tinning (2. suppleant)

2023 begyndte med, at bestyrelsen på sit første møde ultimo januar tog venligt og spændt imod Jesper Hansen, som Svendborg Museums nye direktør.

I forlængelse heraf takkede bestyrelsen også bestyrelsesmedlem Jesper Bernhard for en årrækkes tjeneste i bestyrelsen. Med henblik på at bevare bestyrelsens kontakt til Svendborgs maritime miljø pegede bestyrelsen på vicedirektør på SIMAC, Jan Askholm, til bestyrelsen. Han takkede glædelig vis ja til bestyrelsesposten. Så da årsmødet valgte at forny mandater til både 2 bestyrelsesmedlemmer og til 2 suppleanter har bestyrelsen i 2023 været som beskrevet ovenfor.

På årets første møder var der fokus på at stabilisere museets økonomi efter at regnskabet for 2022 viste et underskud på godt en mio. kr. – hvilket var noget mere end forventet. Bestyrelsen er derfor gennem året blevet orienteret om direktørens bestræbelser på dels at reducere eller udskyde omkostninger og på at sikre bevillinger og indtægter.

Hammerichs Hus på hjørnet af Brogade og Gyden i Ærøskøbing er et fantastisk kunstnerhjem, der den dag i dag står urørt som Gunnar Hammerich overlod det til byen efter sin død. Museet har åbent i sommerhalvåret.

Foto: Ærø Museum.

På de første møder fokuserede bestyrelsen også på museets strategi for drift af forskellige afdelinger, sådan at det var en enig bestyrelse, som på mødet i foråret 2023 bakkede helhjertet op om direktør Jesper Hansens indstilling om, at Svendborg Museum fokuserede på både at videreføre en stærk profil på Danmarks Forsorgsmuseum og fokuserede på at etablere en stærk og tydelig fortælling om Svendborg og omegns kulturhistorie fra Gudmekongerne til A.P. Møllers rederier.

Da der i forårets løb tegnede sig et billede af, at Ærø Museum enten måtte søge en fusionspartner udenfor øen eller helt opgive sin museumsvirksomhed, blev Svendborg Museums nytiltrådte direktør kontaktet for at høre, om interessen for en sådan fusion var gensidig. De første sonderinger fokuserede på, om der også ville være både en museumsfaglig og en driftsmæssig gevinst for Svendborg Museum. Efter at de indledende sonderinger tegnede et sådant billede etablerede de to museer et fusionsudvalg med repræsentanter fra både ledelse og bestyrelsen for begge museer.

Efterårets bestyrelsesarbejde er derfor i høj grad gået med at følge og træffe relevante beslutninger om fusionen mellem de to museer. Dels er de økonomiske forhold blevet gennemgået, og der er blevet lagt et realistisk og konservativt budget for 2024. Vedtægtsudkast for et nyt Museum Sydfyn er blevet gennemgået, drøftet og tiltrådt - og videresendt til godkendelse i begge de to tilskuds-ydende kommunalbestyrelser - og til konfirmation hos det museumsfaglige statstilsyn i Slots- og Kulturstyrelsen.

Museumshaven på Ærø Museums adresse i Brogade 3-5. Ærø Museum formidler øens spændende og omskiftelige historie fra fortid til nutid. Foto: Ærø Museum.

Det er derfor med stor glæde - og lidt både lettelse og stolthed - ved årsafslutningen i 2023 som bestyrelsesformand at kunne konstatere, at brikkerne til Museum Sydfyn lægger sig på plads, med tiltrædelse hos begge kommunalbestyrelser og Slots- og Kulturstyrelsen. Der skal i denne sammenhæng lyde en stor tak til Jesper Hansen, som er lykkedes med at sætte sig i sin nye stilling i "fuldt løb". Den konsolidering af både drift og museumsfaglighed, som museets nye direktør har stået for i sit første år, har styrket Svendborg Museum sådan at det sammen med et veletableret Ærø Museum kan stå stærkt som Museum Sydfyn, nu hvor en museumsreform står for døren.

Svendborg Museums bestyrelsen har hermed udtjent sin værnepligt, og jeg vil gerne takke alle for gennem kortere eller længere tid at have løftet ansvaret som bestyrelse for byens museum.

En af fusionen afledt - og meget vigtig - opgave for bestyrelsens foreningsvalgte har været at sikre videreførelse af støtteforeningen for Svendborg Museum i et nyt fusionsmuseum. Både frivillige og en aktiv støtteforening er et betydeligt aktiv - også for Museum Sydfyns aktiviteter i Svendborg. Den hidtidige støtteforening har delt både vedtægter og tillidsposter med Svendborg Museum, som er annulleret med udgangen af 2023. Derfor blev der den 5. oktober holdt medlemsmøde, hvor der blev fremlagt og godkendt selvstændige vedtægter for støtteforeningen Svendborg, valgt en midlertidig bestyrelse som træder af på årsmødet den 11. marts 2024 - og hvor der blev peget på 2 bestyrelsesrepræsentanter for Museum Sydfyn; Ida Langkilde Lauridsen for 3 år og Peter Bjerregaard Andersen for 2 år.

*Peter Bjerregaard Andersen
Bestyrelsesformand
Svendborg Museum*

